

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук
Кафедра психології та соціальної роботи

КВАЛІФІКАЦІЙНА (БАКАЛАВРСЬКА) РОБОТА

Соціалізація дітей старшого дошкільного віку з числа внутрішньо переміщених осіб

Виконала студентка групи СРб-4
Спеціальності 231 Соціальна
робота
Сергієнкова Карина Юріївна
Керівник: Клопота О. А.
Рецендент: Леощенко Д. І.
Нормоконтроль: Бондар П. М.

Запоріжжя
2024 р.

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота «Соціалізація дітей старшого дошкільного віку з числа внутрішньо переміщених осіб» 73 с., 6 рис., 3 табл., 37 джерел, 3 додатки.

Об'єкт дослідження – соціалізація старших дошкільників з числа ВПО.

Предмет: процес соціалізації дітей старшого дошкільного віку з числа ВПО. Методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення, класифікація, порівняння, систематизація), емпіричні: констатувальний експеримент з використанням методик: «Вивчення особливостей сюжетно-рольової гри» (експертна оцінка) та «Профіль соціального розвитку дитини», кількісно-якісний аналіз отриманих даних.

Робота присвячена дослідженню методів оптимізації процесу соціалізації старших дошкільників - ВПО. Визначено сутнісні характеристики процесу та рівень соціалізованості цих дітей. Розроблено цикл занять, спрямованих на соціалізацію дітей старшого дошкільного віку з числа ВПО.

Результати дослідження пройшли апробацію на V Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики у контексті інтеграції України в міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного стану» (18-19 квітня 2024, м. Запоріжжя)

Зміст та результати висвітлено у **публікації**: Сергієнкова К. Соціалізація дошкільників в умовах вимушеного переселення. Збірник тез V Міжнародної науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики у контексті інтеграції України в міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного стану» (18-19 квітня 2024, Запоріжжя) *(прийнято до друку)*

СОЦІАЛІЗАЦІЯ, ФАКТОРИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ, СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК, ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ

ВСТУП

Актуальність теми зумовлена сенситивністю старшого дошкільного віку для соціалізації, формування уявлень дитини про засади суспільного життя, особливості міжособистісних взаємин, соціальних ролей та норм і правил поведінки в різноманітних ситуаціях суспільного життя, формування основ самостійності й довільності, засвоєнням різновидів діяльності (ігрової, трудової, навчальної тощо), що дає змогу проявляти власну суб'єктність.

Ще більшої ваги вищезначене набуває в умовах воєнного стану. Якщо раніше головними джерелами занепокоєння світової спільноти були фізичні захворювання, травмування та смерті унаслідок воєн, то зараз усе більшої ваги набуває аналіз їх впливу на психосоціальний стан дорослих і дітей, які були змушені залишати свої домівки, стаючи переміщеними особами.

Різні аспекти соціалізації старших дошкільників розглядались у наукових працях А. Богуш, М. Галагузової, Т. Дуткевич, С. Курінної, Р. Павелківа, Т. Поніманської та інших. Важливість уваги до соціалізації старших дошкільників підтверджено й у вітчизняних нормативно-правовими документах, як то Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті, Базовий компонент дошкільної освіти України тощо.

Певні особливості організації соціально-педагогічної роботи з вимушеними переселенцями аналізували Д. Акуленко, Т. Алексєнко, Т. Білоус, К. Левченко, К. Недря, І. Трубавіна, Т. Окушко, Ж. Петрочко та деякі інші.

Разом з цим, в сучасних умовах гостро постає проблема розробки засобів оптимізації соціалізації дітей старшого дошкільного віку в умовах вимушеного переселення.

З означених міркувань вважаєм за доцільне сформулювати тему роботи таким чином: «Соціалізація дітей старшого дошкільного віку з числа внутрішньо переміщених осіб».

Об'єкт дослідження – соціалізація старших дошкільників з числа ВПО.

Предмет: процес соціалізації дітей старшого дошкільного віку з числа ВПО.

Мета: теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження процесу соціалізації дітей старшого дошкільного віку з числа ВПО.

Завдання:

1. Здійснити аналіз сутнісних характеристик поняття «соціалізація».
2. Проаналізувати особливості соціалізації старших дошкільників з числа ВПО.
3. Виявити рівень соціалізованості дітей старшого дошкільного віку, які мають статус ВПО.
4. Розробити цикл занять із соціалізації старших дошкільників з числа внутрішньо переміщених осіб.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення, класифікація, порівняння, систематизація), емпіричні: констатувальний експеримент з використанням методик: «Вивчення особливостей сюжетно-рольової гри» (експертна оцінка) та «Профіль соціального розвитку дитини», кількісно-якісний аналіз отриманих даних.

Експериментальна база: Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 144 «Запорожець» Запорізької міської ради.

Апробація. Зміст і результати дослідження були оприлюднені на V Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики у контексті інтеграції України в міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного стану» (18-19 квітня 2024, Запоріжжя).

Публікація:

Сергієнкова К. Соціалізація дошкільників в умовах вимушеного переселення. Збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики у

контексті інтеграції України в міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного стану» (18-19 квітня 2024, Запоріжжя) *(прийнято до друку)*

Загальна характеристика. Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (37 позицій), 3 таблиці, 6 рисунків, 3 додатків. Загальний обсяг 67 сторінка, з них 33 сторінок основного тексту.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів нашого дослідження дозволяє сформулювати такі висновки.

1. У процесі виконання першого завдання дослідження встановлено, що зараз, в умовах війни, ще більш гостро постає проблема розробки засобів оптимізації процесу соціалізації дітей старшого дошкільного віку. Аналіз наукової літератури засвідчив, що соціалізація являє собою процес становлення особистості, поступове засвоєння нею вимог суспільства, набуття соціально значимих характеристик свідомості і поведінки, які регулюють її взаємини із суспільством. І від того, наскільки успішно процес соціалізації буде здійснений у дошкільному віці залежить успішність подальшої соціалізації на наступних вікових етапах.

2. В ході реалізації другого завдання з'ясовано, що старший дошкільний вік є важливим періодом у соціальному становленні особистості. Сформовані у цей період соціально значущі якості визначають характер поведінки дитини, її ставлення до світу, значною мірою є основою її життєдіяльності у майбутньому. Встановлено, що провідним засобом соціалізації дитини старшого дошкільного віку є ігрова діяльність. Завдяки ігровому наслідуванню і рольовому перевтіленню дитина інтеріоризує моделі і норми соціальної поведінки, особливості взаємин людей, які стають зразками для її власної поведінки.

Особливої ваги вищезначене набуває щодо дошкільників, які є внутрішньо переміщеними особами, адже процес їх соціалізації, залежить від того, як така дитина сприйнята (і чи прийнята) соціальним оточенням, як вона почуває себе в ньому та чи є готовою до соціальної взаємодії.

3. Згідно третього завдання бакалаврської роботи, метою емпіричного дослідження, стало визначення рівня соціалізації дітей старшого дошкільного віку з числа ВПО.

У якості експериментальної бази було обрано Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 144 «Запорожець» Запорізької міської ради.

Отримані результати, серед яких переважали показники середнього та низького рівнів соціалізації, актуалізували необхідність та важливість діяльності, спрямованої на розробку форм, засобів та методів оптимізації процесу соціалізації старших дошкільників з числа ВПО. При цьому, базуватися означена діяльність має на обов'язковому урахуванні психосоціальних особливостей дітей старшого дошкільного віку, які є внутрішньо переміщеними особами.

4. На виконання останнього завдання, нами було розроблено цикл занять, спрямований на соціалізацію дітей старшого дошкільного віку числа ВПО, що складався з 22 занять. Процес його реалізації здійснювався поетапно та складався з таких блоків:

I блок «Мотиваційний» - здійснення організаційно-підготовчої роботи, а також мотивування і налаштування дошкільників на спільну роботу.

II блок «Основний» - реалізація заходів, спрямованих саме на соціалізацію дітей старшого дошкільного віку з числа ВПО.

III блок «Узагальнюючий» - підсумовування і узагальнення результатів роботи, закріплення отриманих знань, умінь, навичок.

Таким чином, на основі вищевикладених результатів, висновків та узагальнень, можна стверджувати, що мету роботи досягнуто, а завдання було успішно розв'язано.